

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Бабич Віри Ігорівни

“Ліричне я в ідіодискурсах Р. Фроста і К. Сендберга: лінгвокогнітивний і комунікативно-прагматичний аспекти”

подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Пильна увага науковців до поетичного дискурсу, ліричного зокрема, зумовлена інформативною насиченістю, глибинним емоційним навантаженням та семантичним напруженням поетичних творів, що вимагає з боку дослідника значних когнітивних зусиль для їх інтерпретації. Ліричні тексти постають призмою, крізь яку переломлюється дійсність, формою вираження авторської свідомості, певним поглядом на світ не лише окремого автора, а й цілої культури.

Міждисциплінарність сучасних підходів дозволяє глибше проникнути в ідіостиль письменника, розкрити його креативну діяльність та виявити особливості втілення концептуальної картини світу, його ідіодискурсу.

Актуальність рецензованої дисертації визначається її відповідністю сучасній когнітивно-комунікативній парадигмі знань. Особливої актуальності дана робота набуває завдяки фокусуванню уваги дослідниці на виявленні мовностилістичних засобів вираження, лінгвокогнітивних механізмів формування та комунікативно-прагматичних стратегій функціонування ліричного я як художнього образу в ідіодискурсах представників епохи американського модернізму Р. Фроста та К. Сендберга. На користь дисертантки свідчить застосування різноманітних підходів до аналізу ліричного я, зокрема лінгвокогнітивного та комунікативно-прагматичного підходу.

Дисертація виконана у межах наукової теми кафедри англійської мови та методики її викладання факультету іноземної філології Херсонського державного університету “Лінгвокогнітивні і комунікативно-прагматичні

аспекти дослідження мовно-мовленнєвих одиниць сучасної англійської мови” (номер держреєстрації 0110U002453), затвердженої Міністерством освіти і науки України. Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради ХДУ (Протокол №6 від 24.02.2016 року).

Об’єктом наукової роботи є ліричне *я* як художній образ у поетичних ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга, а **предмет** вивчення становлять мовностилістичні особливості, лінгвокогнітивні властивості та комунікативно-прагматичні характеристики ліричного *я* в ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга.

Не викликає жодного сумніву **наукова новизна** розвідки: авторкою уточнено та доповнено теоретичні уявлення про зміст поняття “ідіодискурс” з позицій когнітивної лінгвістики, лінгвопрагматики (див. с. 12–19); визначено ліричне *я* як художній образ, у якому синкретично поєднується образ ліричного героя та образ автора (с. 39); вдало репрезентовано художній образ ліричного *я* як триєдиний конструкт, який окрім концептуальної та вербальної іпостасей має прагматичну складову; виявлено комунікативні стратегії (інтимізації, аргументації, самопрезентації) та тактики (тактика прямого звернення, емоційної спорідненості, апеляції до почуттів, проведення аналогій, досягнення консенсусу, створення позитивного іміджу ліричного *я*, солідаризації образу автора з адресатом, дистанціювання) функціонування ліричного *я* у поетичних ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга (див. с. 140–167).

Змістові та структурні характеристики ліричного *я* як художнього образу, особливості формування його у лінгвокогнітивній площині (див. с. 36–41) є **теоретично значущими** для когнітивної поетики та лінгвістики; встановлення комунікативно-прагматичних стратегій і тактик функціонування ліричного *я* в поетичному дискурсі є внеском в лінгвопрагматику; окреслення основних властивостей американського поетичного дискурсу епохи модернізму та релевантних рис ідіодискурсів Р. Фроста та К. Сендберга слугує збагаченню теорії дискурсу.

Практичне застосування результатів дослідження можливе у процесі викладання лекцій та семінарів зі стилістики англійської мови, інтерпретації тексту, спецкурсів із когнітивної лінгвістики, комунікативної прагматики та когнітивної поетики. Окремі результати можуть виявитися корисними для теоретичних курсів з історії американської літератури. Основні положення та висновки дисертації можуть бути використані у процесі написання наукових робіт із проблем інтерпретації поетичного дискурсу.

Апробація результатів дослідження – виступи на шести міжнародних конференціях, опубліковані праці у фахових виданнях – свідчить про глибоке осмислення та адекватне вирішення авторкою поставлених у роботі завдань.

Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації складає 217 сторінок, обсяг основного тексту – 170 сторінок. Список використаних джерел складається з 465 позицій, з них – 70 іноземними мовами.

Кожен розділ дисертаційного дослідження змістовно висвітлює ряд питань, що безпосередньо стосуються обраної теми, містить оригінальні підходи до розв'язання поставлених задач, аргументовано й переконливо доводяться основні положення розвідки.

Констатуючи належний рівень виконання дослідження, уміння авторки оперувати основними поняттями заявленого напрямку, володіння визначеними методами дослідження, зазначимо, що дисертація, яка розглядається, дає ґрунт для роздумів та дозволяє висловити деякі запитання і міркування, відкриті до дискусії й обговорення:

1) Так, вважаю, що робота значно виграла б від графічного унаочнення окремих положень, зокрема про структуру ліричного я (*у першому розділі*), а також від надання кількісних підрахунків, оскільки матеріал спирається на значну кількість текстових фрагментів. Окрім того, дисертантка неодноразово говорить про вищу частотність концептів, концептуальних метафор та алюзій та порівнює за частотністю їх використання ідіодискурси

Р.Фроста та К. Сердберга. На с. 60 -61, наприклад, Віра Ігорівна Бабич стверджує, що: “алюзивність обов’язкова для Р. Фроста...аналіз виявив, що саме алюзія – основний засіб інтертекстуальності у творах Р.Фроста. ... багато віршів мають алюзивні заголовки, що відразу налаштовує читача на зв’язок із тією або тією культурно-історичною подією ”. Бажано було б детальніше проілюструвати за допомогою яких методів та якого аналізу отримані такі висновки і яких особливих рис набуває ідіодискурс Р. Фроста на відміну від К. Сендберга.

2) На с. 49, розмірковуючи про художній образ та його взаємозв’язок з концептом, дисертантка використовує термін “концепт-образ” стверджуючи що: “такі концепти-образи мають у своїй структурі образний компонент і є орієнтованими на передачу суб’єктивного відношення автора...” Проте чи варто використовувати ще один термін, якщо у структурі будь-якого концепту є образно-асоціативний шар. Окрім того, на цій же сторінці Віра Ігорівна цитує Н. Г. Ніконову “концепт зароджується як образ, а вже потім у свідомості учасників художньої комунікації абстрагується до різних понять і змістів” (цит. Ніконова Н. Г. 2007, с. 77).

3) При дослідженні концептуальної іпостасі художнього образу ліричного я Віра Ігорівна реконструює широкий спектр концептуальних метафор, що лежать у підґрунті словесних образів та виділяє низку спільних концептів СМЕРТЬ, ЖИТТЯ, ЛЮБОВ, ЛЮДИНА та ПРАЦЯ, які виступають лінгвокогнітивними реконструктами ліричного я автора або героя. Вважаю, що для розуміння лінгвокогнітивних механізмів формування ліричного я доцільно було б детальніше описати лінгвокогнітивні процедури та операції втілення концептуальних схем образів у словесну тканину (мапування), що дозволить більш наочно зобразити приховані смисли поетичних творів. Тоді напевно не було б таким огріхів, що на с. 51: “ми спробуємо реконструювати та проаналізувати найбільш частотні **концепти**, що містяться в ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга, **які актуалізуються за допомогою концептуальних метафор**” (виділено мною – Ю.С.), оскільки концептуальні метафори реконструюються через аналіз семантики номінативних одиниць

словесних поетичних образів і слугують їх підґрунтям. Тому концепти осмислюються через них, або активуються у поетичному тексті у вигляді авторських концептуальних метафор, як зазначено на с. 9. Не позбавлена дисертація й прикрих повторів: с. 157-158, с. 162-162.

Усі зазначені зауваження не впливають на загальний високий науковий рівень роботи, її теоретичну й практичну значущість.

На підставі ознайомлення з текстом дисертації, авторефератом та публікаціями авторки за темою рецензованої роботи вважаю, що дисертаційне дослідження Віри Ігорівни Бабич “Ліричне я в ідіодискурсах Р. Фроста і К. Сендберга: лінгвокогнітивний і комунікативно-прагматичний аспекти” є оригінальним, самостійним та завершеним дослідженням, яке виконано на належному науково-методичному рівні і відповідає вимогам ДАК України (“Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567), а його авторка цілком заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

